

Fylkesstyret:

Namn	Verv	Oppmøte	Mobil	E-post
Inge Martin Karlsvik, 6490 Eide	Leder	Møtt	95264979	inge.karlsvik@stayon.no
Gunnhild Overvoll, 6200 Stranda	Nestleder	Forfall	97164856	gunnhildovervoll@hotmail.com
Anne Katrine Jensen, 6638 Osmarka	Styremedlem	Møtt	90156039	anne.katrine@hansgarden.no
Odd Helge Gangstad, 6475 Midsund	Styremedlem	Møtt	40287112	odd.gangstad@gmail.com
Petter Melchior, 6214 Norddal	Styremedlem	Møtt	92283477	petter.melchior@gmail.com
Oddvar Mikkelsen 6640 Kvanne	1. vara	Møtt	41460565	om@orkla.norgesfor.no
Vegard Smenes, Kårvåg, 6530 Averøy	2. vara	Møtt	99786830	vsmenes@gmail.com
Merete Bolme, 6613 Gjøra	Nestleder BKL	Møtt	90967963	mebo@live.no
Edvard Bele Sæterbø, 6650 Surnadal	Fylkesleder BU	Møtt	95524840	edvardbele@msn.com
Til orientering:				
Tore Våde, 6110 Austefjorden	3. vara		91689336	tore.vade@tussa.com
Sekretariatet		Tlf. arb		
Arnar Lyche	Møtt org.-sjef	41418871	41418871	arnar.lyche@bondelaget.no
Arild Erlien	Møtt rådgiver	99726399	99726399	arild.erlien@bondelaget.no
Atle Frantzen	førstekonsulent	90954787	95245900	atle.frantzen@bondelaget.no
Rose Bergslid	rådgiver	93003808	93003808	rose.bergslid@bondelaget.no
Per Eldar Nakken	prosjektleder	92093402	92093402	per.eldar.nakken@bondelaget.no

PROTOKOLL fra styremøte i M&R Bondelag **onsdag 9. september 2015 kl. 10.30 – 16.00** **på Felleskjøpets møterom, Fannestrandvn 63, Molde**

Faste saker for styret i Møre og Romsdal Bondelag:

1/2015 Godkjenning av sakliste

Vedtak: Innkalling og sakliste godkjent

2/2015 Godkjenning av protokoll fra styremøte 1. juni 2015

Vedlegg: Protokoll var tidligere utsendt for godkjenning.

3/2015 Medlemsutvikling og medlemsverving

Vedlegg: Medlemsstatistikk pr 1. september 2015

Medlemstal 31/12-13: 3.334 Medlemstal pr. 31/12-2014: 3.323

Medlemstall 01.01.2015: 3.308 Medlemstall 26.05.2015: **3.251**

Endring hittil i 2015: **- 57** Nyinnmeldte hittil i 2015: **68**

Vervedugnad: 10. september sendes det brev til alle ledere og nestledere i lokale Bondelag om vervedugnad. Det legges ved medlemslister + liste over alle som søker produksjonstilskudd i kommunen. Møre og Romsdal er blant de fire dårligste fylkene i landet når det gjelder medlemsutvikling. Dette er **ikke** en plass vi er fornøyd med å ha, og vi har derfor en jobb å gjøre. Skal vi lykkes med å øke medlemstallet trenger vi hjelp fra lokale bondelag. Fylkeslaget foreslår følgende arbeidsmåte:

1. Lokale bondelag går gjennom tilsendt medlemsliste og liste over hvem som søker produksjonstilskudd. Ved hjelp av listene og lokalkunnskap kan man finne potensielle medlemmer.
2. Styret i det lokale bondelaget (eller andre medlemmer) tar kontakt med de potensielle medlemmene og spør om de kan tenke seg å melde seg inn i Bondelaget. Vervetips i Bondelagets vervehåndbok.
3. Vervearbeidet gjøres i september/oktober, og avsluttes før ledersamlinga 12. og 13. nov. 2015.
4. Under ledersamlinga vil det bli delt ut premie til beste lokallag

Kommentar i styret: Kreve tilbakemelding fra lokallaga innen bestemt dato, rapportere hvem og hvor mange som er spurt.

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: PB 2047 Moldegård 6402 Molde	Besøksadresse: Fannestrandveien 63. Molde	Telefon: 71 20 28 90	Mobil: 41 41 88 71	E-postadresse More.romsdal@bondelaget.no
Møre og Romsdal Bondelag	Org.nr.: 939678670	Bankkonto:	8101.05.12891	Internet:
Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 985063001 MVA			www.bondelaget.no/moreogromsdal

4/2015 Referat fra møter og arrangementer (siden siste styremøte)

2.-3. juni: Fylkeskontorsamling Norges Bondelag. Gran på Hadeland. Hele fylkeskontoret.

2. juni: Åpent fjøs hos Rune Henning Haram

Ca ett år etter fjøsbrannen på Sørengarden på Haramsøy innvier Rune Henning Haram nyfjøset med åpent fjøs - 1000 m2 med plass til 7.500 høner.

Birgit Kjerstad, nestleder i Ytre Haram Bondelag, overrakte blomster fra fylkeslaget slik vi også tidligere har gjort til Bondelagsmedlemmer som har hatt brann på garden.

9. juni: Representantskapet Norges Bondelag, Lillehammer. Inge M. Karlsvik, Arnar Lyche

10.-11. juni: Årsmøte Norges Bondelag, Lillehammer.

Utsendinger fra Møre og Romsdal var foruten fylkesleder Inge Martin Karlsvik de årsmøtevalgte utsendingene Anne Katrine Jensen, Odd Helge Gangstad, Gunnhild Overvoll, Petter Melchior, Oddvar Mikkelsen og Vegard Smenes.

Arnar Lyche møtte som organisasjonssjef. Arne Magnus Aasen, Tingvoll, som ordstyrer i årsmøtet. Nina Kolltveit Sæter, Surnadal, møtte fra Tine som styremedlem i Norges Bondelag, og Oddveig Gikling-Bjørnå, Sunndal, møtte fra Nortura som kandidat til nytt styremedlem i Norges Bondelag.

Lars Petter Bartnes, Nord-Trøndelag, ble gjenvalgt som leder. Tidligere fylkesleder Arne Magnus Aasen, Tingvoll, ble gjenvalgt som ordfører i årsmøtet, og møter da fast ved styrebordet i Norges Bondelag. Nina Kolltveit Sæter fra Surnadal gikk av som styremedlem etter å ha representert Tine i Bondelagsstyret de to siste årene. Oddveig Gikling-Bjørnå, Sunndal, ble valgt til nytt styremedlem. Hun representerer Nortura i Bondelagsstyret, og er styremedlem i Nortura sentralt.

Flere av utsendingene fra Møre og Romsdal hadde innlegg og replikker. Vegard Smenes overleverte i generaldebatten skriftlig forslag om at det blir opprettet et forskingsprosjekt som sammenligner lausdriftsfjøs med bås-fjøs med tanke på dyrevelferden.

Fylkesleder Inge Martin Karlsvik var en av ni fylkesledere som overleverte brev til Norges Bondelag der de ber styret inngå drøftinger med Regjeringa med sikte på å kunne få til ekstraordinære løsninger som kan sikre fornyingstakten i mjølkeproduksjonen fram mot kravet om lausdrift.

Odd Helge Gangstad tok til orde for fjerning av dokumentasjonskravet til samdrifter. Han viste i innlegget sitt til brevet som styret i Møre og Romsdal Bondelag nylig har sendt til Norges Bondelag med oppfordring til å nedsette ei arbeidsgruppe som ser nærmere på samdrifter i melkeproduksjonen. Bakgrunn for fylkeslagets innspill er gjentatte henvendelser fra samdriftsbønder i vårt fylke.

Nestleder Gunnhild Overvoll så det som urimelig at bøndenes penger skal brukes til rydding av kratt, og hun advarte mot å bite på statsrådets forsøk på å så splid mellom faglagene. Oddvar Mikkelsen tok opp rovdyr i generaldebatten, og fikk inn et ekstra avsnitt om rovdyr i resolusjonen fra årsmøtet, etter at førsteutkastet fra nemnda manglet noe om temaet. Anne Katrine Jensen tok opp økologisk produksjon i et innlegg.

I innkommet sak fra Møre og Romsdal Bondelag var følgende foreslått: *Møre og Romsdal Bondelag fremmer forslag overfører årsmøtet i Norges Bondelag om at fem kroner i økt personlig kontingent utover ordinær økning blir øremerket Malawi-prosjektet.* Styret i Norges Bondelag hadde overfor årsmøtet avvist forslaget. M&R Bondelag opprettholdt sitt forslag, men ble nedstemt i årsmøtet.

13. juni: Konferanse om jordvern på Gjermundnes. Arnar Lyche, Rose Bergslid.

Landbruksmuseet, med styreleder Kolbjørn Gaustad i spissen, var initiativtaker og hovedarrangør da Møre og Romsdals første jordvernkonferanse ble avviklet på Gjermundnes 13. juni. Medarrangører av den godt besøkte konferansen var fylkesbondelaget, fylkesmannen og landbruksskolen. Godt over 100 fram møtte. Omtale og bilder lagt ut på hjemmesida.

Av programmet: Landbruksdirektør **Anne Berit Løset**: «Jordvern – kan det vere så viktig?»

Rådgivar **Rose Bergslid** i Møre og Romsdal Bondelag: «Bonden som jordvernar»

Forfatter **Edvard Hoem**: «Sláttekarar, jordvern og framtidstru»

Politikerdebatten ble ledet av redaktøren i Bygdabladet Kjell Oppsal, og markerte starten på valgkampen foran høstens kommunevalg. Deltagere var Sidsel Rykhus (Ap), Kristin Sørheim (Sp), Steinar Reiten (KrF), Torleiv Rogne (Uavhengig valliste for Sunnmøre), Yvonne Wold (SV), Gunn Berit Gjerde (V), Heidi Nakken (H) og Knut Flølo (Frp).

Hjemmeside 12.06.2015: Flere hundre gårdsbruk gitt opp siden 2000

Dyrka mark tilsvarende 340 gårdsbruk har forsvunnet ut av landbruket i Møre og Romsdal siden årtusenskiftet. - Jordvern, å ta vare på matjorda, handler om å sikre at man kan produsere mat på disse markene i fremtiden, forklarer Rose Bergslid i Bondelaget. (NRK MØRE OG ROMSDAL)

Hjemmeside 16.06.2015: Setter jordvern i et barnebarn-perspektiv

– Statistikken over nedbygging av landbruksjord handler i all for stor grad om år for år, påpeker Edvard Hoem. Og år for år ser det ikke så ille ut. Men ser vi på et 50-års perspektiv, viser tallene oss noe helt annet, mener Edvard Hoem. Lørdag kåserte han på jordvernkonferansen som Fylkesmannen, bondelaget og Landbruksmuseet for Møre og Romsdal sto bak. (ÅNDALSNES AVIS)

Hjemmeside 17.06.2015: Jordvern: - Må få eit sterkare lovvern om det skal ha ei meining

Skal ein trekke ein konklusjon etter innlegga til dei tre innleiarane og det som kom fram i debatten på jordvernkonferansen var det at på dette området krevs det eit sterkare lovvern. (BYGDEBLADET)

Hjemmeside 17.06.2015: Jordvern starta valgkampen: - Det er håp for jordvernet

Kven skal bestemme jordvernet? Bøndene, lokalpolitikarane, landbruksdirektøren eller staten? Korleis hindre nedbygging av verdifull dyrka jord? Korleis få jord som ligg brakk i produksjon att? Dette var tema i paneldebatten på Gjermundnes laurdag. (BYGDEBLADET)

16. juni – Hjemmeside: Fokus på landbruk

Tingvoll Arbeiderparti inviterte før helgen til åpent møte om landbrukets framtid i Tingvoll. Rose Bergslid innledet med undersøkelsen hun har gjennomførte i Rauma kommune, et samarbeid gjennomført av Bioforsk Økologisk med M&R bondelag som pådriver for kartleggingen. (AURA AVIS)

17. juni Planleggingsmøte med Fylkesmannen og Småbrukarlaget om landbrukskonferanse 2016.

Fylkeskontoret i Bondelaget + fylkesleder Inge Martin Karlsvik.

Vedlegg: Referat fra møtet.

Landbrukskonferansen holdes fredag 4. mars 2016. Hotell Alexandra i Molde er bestilt. (Bjørnsonsalen på Seilet var opptatt denne helga).

Kommentar i styret: Kvinne som konferansier?

22. juni: Ekstraordinært årsmøte i Felleskjøpet Nordmøre og Romsdal, Skaret.

Inge Martin Karlsvik møtte for M&R Bondelag.

Årsmøtet vedtok å fusjonere med Felleskjøpet Agri. Årsmøtet mente at en fusjon best tjener Felleskjøpets formål som er å fremme medlemmenes økonomiske og yrkesmessige interesser på kort og lang sikt. Felleskjøpet Agri vil nå betjene hele landet, med unntak av Rogaland og Agder.

Felleskjøpet Agri vedtok fusjonen 24. juni. Etter oppnevning fra årsmøtet i Felleskjøpet Nordmøre og Romsdal ble Wenche Ytterli fra Rauma valgt som nytt styremedlem i Felleskjøpet Agri. Fra før er Møre og Romsdal representert i FK Agri sitt styre med Oddhild Saure fra Ørsta,

Frem til fusjonen har det vært tre selvstendige felleskjøporganisasjoner i Norge: Felleskjøpet Agri, Felleskjøpet Nordmøre og Romsdal og Felleskjøpet Rogaland Agder

- Felleskjøpet Agri eid av rundt 44 000 bønder og har en omsetning på 12 milliarder. Hovedkontoret er på Lillestrøm. Felleskjøpet Nordmøre og Romsdal eid av 2 500 bønder, og omsetning på 430 millioner. Hovedkontoret var i Molde.

17 og 18. august: Seminar om klima, landbruk og interessekonflikter.

Aursjøhytta i Nesset. Arnar Lyche, Rose Bergslid deltok fra Bondelaget.

Arrangør: Småbrukarlaget i Møre og Romsdal. Tema: hva er bærekraftig matproduksjon i beiteland?

Rose Bergslid holdt innlegg (på engelsk) om storfekjøtt, klima og bærekraft.

19. august: Planleggingsmøte med samvirket om felles Unge Bønder-arrangement

Vedlegg: Referat fra møtet.

Holdt på Nortura Molde. Deltakere: Brit Kari E. Hauger (Nortura), Svein Aure (FK Agri), Petter Baalsrud (TINE), og Arnar Lyche, Arild Erlien og Atle Frantzen fra Bondelaget.

Samvirkeorganisasjonene og Bondelaget har til nå hatt hver sine tilbud om samling/kurs for unge bønder. TINE, FK og Nortura har slitt med påmeldingene i det siste, og vil gjerne samarbeide med Bondelaget. Bondelaget sitt tilbud har hatt bra deltaking.

Konklusjon frå møtet: Ut frå diskusjonen kom det klart fram at alle gjerne ville vere med inn i eit felles tilbod i månedsskiftet januar/februar 2016. Bondelaget drar lasset vidare. Deltakerne i møtet utgjør ei arbeidsgruppe.

Kommentar i styret:

Savner ungdommen med i planlegginga. Bygdeungdomslaget med på neste planleggingsmøte.

19. august: Styremøte i Matfestivalen, Ålesund. Anne Katrine Jensen.

Åpen Gard 2015

Søndag 23. august: Vestnes Bondelag, Vertskap: Anna, Søren Johan og Anette Øverås, Åsvin, på Øverås. **Over 400 besøkende.**

Søndag 30. august: Fræna Bondelag, Vertskap: de to nabogarder i Malmedalen; hos Åshild og Trond Malmedal på Trongarden, og hos Grethe og Sjur Malmedal på Gjerdebakken. **Over 500 besøkende.**

Aure Bondelag avviklet Åpen Gard fredag 15. mai. Over 300 besøkende.

Populært med quiz: Utdelt spm ved frammøte. Spørsmål med utgangspunkt i fylkesbrosjyra. Premiering. Alle som møtte fram/deltok i quiz fekk utdelt Bondelags-buttons. Reportasje i Nordvest-nytt ca 21. mai.

Annonsering Åpen Gard

Gjensidige Nordmøre og Romsdal dekker kr 10.000 til annonsering av Åpen Gard arrangementene.

1. september: Åpning av nye Malo Tømmerterminal i Molde. Arnar Lyche repr Bondelaget.

Offisiell åpning ved landbruks- og matminister Sylvi Listhaug.

Malo er en av de sentrale tømmerterminalene for Møre & Romsdal. 7.august i år ble utbygginga av kaifronten og bak arealet ferdigstilt. Prosjektet er finansiert delvis av midler til tømmerkaier over LMD sitt budsjett, samt investering fra Malo Eiendom AS og muliggjør en mer rasjonell og kostnadseffektiv logistikk av tømmer over kai.

2.-3 september: Sekretariatskonferanse Norges Bondelag, Hurdalsjøen. Hele fylkeskontoret.

4.-6. september: Dyregod-dagane på Batnfjordsøra i Gjemnes

Årets Dyregod-dager var den sjuende i rekken. 17.000 besøkende på tre dager.

Bondelaget hadde stand alle tre dager i lag med Landkreditt. På stand for Bondelaget: Arild Erlie (fredag og søndag) og Arnar Lyche (lørdag og søndag). For Landkreditt: Oddveig Gikling-Bjørnå (lørdag) og Othild Tjugen (søndag).

Fredag var Bondelaget medarrangør av en skoledag med undervisning for tiendeklassinger, der org.-sjef Arnar Lyche hadde en av de seks postene elevene var innom. Totalt var nærmere 500 tiendeklassinger fra Eide, Bud, Hustad, Fræna, Åndalsnes, Batnfjord, Tingvoll, Sekken, Sunndal, Eidsvåg, Midsund, Tøndergård med på undervisningsopplegget.

5. september: Fagseminar på Dyregod-dagane om myr dyrking, Bondelag og Listhaug

Tid og sted: Lørdag 5. september kl 13.00 – 14.30. Fullsatt møtesal med ca 70 personer tilstede.

Omtale og bilder fra seminaret lagt ut på hjemmesida.

Møre og Romsdal Bondelag inviterte til fagseminar under Dyregod dagane. Arrangementet er et samarbeid mellom Landbruk Nordvest, NIBIO (tidligere Bioforsk) på Tingvoll og faglag. Først en sekvens om myr dyrking og klima, og deretter settes landbrukspolitikken under lupen.

Program:

- **Kan resultater fra forsøksfelt på Hustad ”friskmelde” omgraving av myr som dyrkingsmetode?** v/Sverre Heggset, rådgiver i Landbruk Nordvest og Sissel Hansen, forsker i NIBIO.
- **Folk ser ikke forskjell på Bondelaget og Listhaug** v/Kari Gåsvatn, kommentator i Nationen

Til Gåsvatn sitt foredrag var det invitert politikere for å kommentere/diskutere hennes innspill. Stortingsspre Pål Farstad (Venstre) og ordfører i Tingvoll, Peder Hanem Aasprong (Sp) deltok. Deretter åpen diskusjon.

Dato/Månad	Tiltak/Arrangement	Stad	Deltakarar/Ansvarlege
2.-3. sept	Sekretariatskonferanse Norges Bondelag	Hurdal	Heile fylkeskontoret
4.-6. sept	Dyregod-dagane stand + møte	Gjemnes	
9. september	Fylkesstyremøte	Molde	
14.sept	Kommune- og fylkestingsvalg		
2. oktober	Fylkesstyremøte		Styret
Sept/okt	Mediakurs		Lokallagene
Oktober	Temadag Eigarskifte		
Oktober	Info-møter om Inn på Tunet		
Innan 31. okt	Årsmøter i lokallaga		Medlemmene/lokallaga
4. november	Fylkesstyremøte		
12.-13. nov	Bondestevne/leiarmøte M&R Bondelag	Stjørdal	Lokallagsstyra og fylkeslag
18.-20. nov	Skattekurs. Temakurs	Kristiansund	Samarb. rekneskapskontor
20. nov	Søknad Aktivt Lokallagsmidlar		Lokallaga
8.-9. desember	Fylkesstyremøte		Styret
2016: Januar	Fylkesstyremøte		Styret
Januar	Samling unge nye bønder		
Jan	Frist for lokallaga forslag til valnemnda		
jan / feb.	Møte i valnemnda		
ca. 1. feb	Lokallaga frist sende inn saker fylkesårsmøte		
Feb	Fylkesstyremøte (årsmeld/rekneskap)		Styret
Feb	Lokallaga frist uttale jordbruksavtala		
1. mars	Kontingentforfall		
Mars	Fylkesstyremøte (handsame jordbr.avtala)		Styret og samvirkerepr
4. mars	Landbrukskonferanse	Alexandra, Molde	Landbruksinteresserte
4.-5. mars	Årsmøte M&R Bondelag	Alexandra, Molde	Lokallaga, fylkeslaget

6/2015 Representasjon, invitasjon og planlegging av nye møter og arrangement

15. - 16. september: Kurs for nye fylkestillitsvalgte i Norges Bondelag, Oslo.

Oddvar Mikkelsen påmeldt frå M&R Bondelag. Temaene er styrearbeid, politisk kontaktarbeid, kommunikasjonsjobbing og en dose landbrukspolitikk.

16. september: Besøksforvaltning – Trollheimen. Møte i Meldal.

Oddvar Mikkelsen har forfall. Usikkert om andre frå M&R Bondelag kan møte, men arbeides med at noen fra Sør-Trøndelag BL kan møte.

I forbindelse med verneområdestyrets møte samme dag i Meldal, inviterer verneområdestyret aktuelle personer fra kommunene, det administrative kontaktutvalg til Trollheimen og det faglig rådgivende utvalg å være tilstede ved Miljødirektorates foredrag om besøksforvaltning knyttet til utvikling og bruk av de store verneområdene framover, og denne gang med fokus på Trollheimen. Besøksforvaltning vil være et felt som verneområdestyret skal jobbe med framover, og i dette arbeidet ønsker de samspill med kommunene og organisasjoner som ønsker å delta i arbeidet.

16. september: Orientering til Miljøutvalget i fylkeskommunen. Inge Martin Karlsvik

Miljøutvalget i M&R Fylkeskommune skal ha møte i Fræna 16. september, som en del av disse møtene har de orienteringer om utvalgte tema som er relevant for utvalget. Under dette møte ønsker de en orientering om miljø og landbruket. Problemstillinger kan være avrenning fra landbruket slik Bondelaget vurderer dette, rovvilt og beitedyr, skogbruk – skogplanting og CO2 fangst. Innlegg på ca 30 minutter.

23.-24. september: Lederkonferanse Norges Bondelag, Gardermoen. Karlsvik, Lyche.

30. september: Midtnorsk Samarbeidsråd, Stjørdal. Inge Martin Karlsvik, Arnar Lyche.

Oktober: Rekrutteringsmøter Inn på Tunet

Fylkeslaget hadde planlagt rekrutteringsmøter for IPT i slutten av april. Etter innspill fra styret i IPT M&R og sentrale vertskap, har vi nå etter avtale med Aud Lindset Drågen hos fylkesmannen, flyttet rekrutteringsmøtene til høsten.

Følgende tidspunkt er nå fastsatt:

- Tirsdag 24. november: Nordmøre; Solveig Haglund, Surnadal.
- Onsdag 25. november: Sunnmøre. Giske

Program og markedsføring sendes ut i oktober.

Oktober/november - lørdag: Temadag eigarskifte. Holdes i Molde

Etter samme mal som tidligere år med samarbeidsadvokat Ole Holuder Rødstøl som kursholder. Planlegging i gang, invitasjoner sendes ut i september når Rødstøl har avklart dato.

12.-13. november: "Levende Landbruk – Midtnorsk landbrukskonferanse"

Holdes på Scandic Hell i Stjørdal.

Organisasjoner som er med i planlegginga: Bondelaga i Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal, Tine, Nortura, Felleskjøpet Agri, Felleskjøpet Nordmøre og Romsdal, Landbruksrådgivninga, SNS Nordenfjeldske. Inge Martin Karlsvik med i styringsgruppa.

Dag 1 skal være felles for alle organisasjonene (temakonferanse)

Dag 2 separate møter (ledermøter) i organisasjonene og/eller fagkurs.

M&R Bondelag har sitt ledermøte 2015 sammen med Bondelagene i Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag.

Bondestevnet har skiftet navn til "Levende Landbruk – Midtnorsk landbrukskonferanse".

- 1.oktober: Endelig påmelding - antall
- 1.oktober: Innbetaling forskuttering hotellkostnader.
- 25. oktober: Navnelister fra hver organisasjon skal være klar.

November/desember: Møte med Vestlandsfylkene

Fylkesleder Inge Martin Karlsvik har tatt initiativ til et møte mellom Arbeidsutvalgene i Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal. Møtet holdes på førjulsvinteren (november/desember). Tid og sted bestemmes senere.

Bakgrunn for initiativet er at Møre og Romsdal er et fylke som blir trukket i to retninger, både mot Vestlandet og Midt-Norge. Bindingene opp mot Trøndelag er sterke, bla gjennom Samarbeidsrådet. Ønsket er at å ta opp en tradisjon om at Hordaland, S&F og M&R møtes med ujevne mellomrom.

7/2015 Lokallagene - presseklipp, aktiviteter og møter

Geiranger Bondelag: Medlemmene i Geiranger BL ble i august overført til Eidsdal og Norddal Bondelag. Fylkeskontoret sendte i juni brev til de 6 medlemmene i laget, der det ble vist til at Møre og Romsdal Bondelag ikke har registrert årsmøte i Geiranger Bondelag etter år 2000. Medlemmer som ikke ønsket sammenslåing med Eidsdal og Norddal BL ble bedt om å svare innen er fastsatt frist. Det kom ingen tilbakemeldinger. Pr august er det nå 44 lokale Bondelag i Møre og Romsdal.

Surnadal Bondelag har stilt sju spørsmål til partiene ved kommunevalget i Surnadal 2015

Svarene fra partiene var presentert i avisa Driva, og også lagt ut på MR Bondelags hjemmeside

1. Hva blir den viktigste landbrukspolitiske saken for deres parti i kommende periode?
2. Hvordan vil dere arbeide for å synliggjøre verdien av landbruket innad i eget parti i sentral ledelse og på Stortinget?
3. Surnadal kommune er kjent for å ha en god landbruksforvaltning som yter verdifull bistand til næringa. Kan dere garantere at dere vil opprettholde stillingene som jordbrukssjef, skogbrukssjef og fagkonsulent jordbruk på minst samme nivå som i dag og at ved eventuelle avganger vil stillingene bli lyst ut?

4. Surnadal kommune har et eget landbruksfond med midler som tildeles i henhold til retningslinjer utarbeidet av kommunen etter innspill fra næringa. Kan deres parti garantere at dere vil opprettholde landbruksfondet på minst samme nivå som i dag i kommende periode?
5. Jordvern er en viktig prinsipp sak for landbruket og bør være det for hele samfunnet. Men matjord blir ofte bygget ned, særlig i sentrumsnære områder, også på bygdene. Vil deres parti gå inn for å mjuke opp jordvernet, følge samme praksis som i dag eller skjerpe det?
6. Driveplikta, det vil si jordeiers plikt til å sørge for at jorda blir drevet enten gjennom egen drift eller ved utleie til et aktivt bruk, er kanskje den mest sentrale delen av konsesjonsloven. Vil deres parti gå inn mjuke opp praksis hvis det blir åpning for det gjennom lovverket, eller vil dere beholde praksis som i dag?
7. Siste spørsmål er et uhytidelig «quiz»-spørsmål for å sette søkelys på hva landbruket betyr for kommunen. Hvor stor er årlig beregnet verdiskaping i landbruket i Surnadal, målt i millioner kroner?
Surnadal Bondelag vil bruke svarene aktivt og gi en presentasjon av svarene før valget.

Hjemmeside 11. august 2015: Klar melding til Ap frå jordbruket

Da stortingsrepresentant Anniken Huitfeldt (Ap) var på valkampturnè på Nordmøre tok ho seg også tid til gardsbesøk. Ola Kvendset, som er leiar i Todalen Bondelag og Oddvar Mikkelsen, som representerte M&R Bondelag, orienterte om utfordringane som bøndene har i kvardagen. Huitfeldt lytta interessert på innlegga og ga uttrykk for at ho skjønnte kor skoen trykkjer. (DRIVA).

Hjemmeside 11. august 2015: Prosjekt skal styrke melkeproduksjonen i Rauma

Et nytt prosjekt skal bidra til å opprettholde, og kanskje øke melkeproduksjonen i Rauma. - Det er veldig ønskelig å finne de som kan være på tur inn i næringa, sier bondelagsleder i Rauma, Anders Øverbø. Han har engasjert seg i prosjektet som TINE, i samarbeid med Fylkesmannen, planlegger å gjennomføre i Molde og Rauma de to neste åra. (ÅNDALSNES AVIS)

Hjemmeside 16. Juni 2015: – Felles skjebne, felles trøst, sa raumabønder og gikk på restaurant

Rauma Bondelag inviterte like godt medlemmene til sosial samling på restaurant i regnværet. – Det er ikke så mye annet å gjøre enn å søke trøst hos hverandre, sier leder Anders Øverbø. Å se på værmeldinga – inkludert langtidsvarselet – har nemlig ikke vært særlig trivelig. (ROMSDALS BUDSTIKKE)

Hjemmeside 2. Juni 2015: Bondelaget får medhald i krav om bandtvang

Rådmannen støtter krav frå Giske bondelag. Turistar med lause hundar har skapt uro hos saueeigarar på Alnes i Giske kommune. Nyleg var ei sak oppe i formannskapet, og eit utkast til ny forskrift om utvida bandtvang vart sendt ut på høyring. (SUNNMØRSPOSTEN)

8/2015 Andre saker

8.1. Saker frå Bygdekvinnelaget:

Samrådsmøte for lokallaga 2. og 3. oktober i Ørsta

Nettsidekurs i oktober

4 årstider – kurs om mat. Alle kan delta. Lokallaget arrangerer.

Organisasjonsseminar på Lillehammer

8.2. Saker frå Bygdeungdomslaget

Landsstevne neste år i Surnadal.

Ønsker å utvide organisasjonsaktiviteten sørover i fylket, også mot Sunnmøre. Spør om hjelp fra Bondelaget.

Høstkurs i år med fokus på organisasjonsopplæring.

8.3. RMP – Evaluering av tilskotsordning – spreining av all husdyrgjødsel i vår/vekstsesongen

Fylkesstyret gjorde 16. april i sak 19/2015 vedtak: *På bakgrunn av innspill fra lokale Bondelag vil styret i Møre og Romsdal Bondelag ta initiativ til at ordninga blir evaluert.*

Rådgiver ved fylkeskontoret, Rose Bergslid, var 5. mai i møte med Fylkesmannen om RMP. Tema for møtet var informasjonsmidlene - evaluering av Regionalt miljøprogram, spesielt effektene av ordningene som går på gjødselspreiing.

Fylkeskontoret sendte i mai søknad til Fylkesmannen på ordninga med informasjonsmidler – klima og miljøprogram – som var utlyst. Fylkesmannen mener det er viktig å få meir kunnskap om ordninga innenfor RMP gir den effekt som var forventet.

M&R Bondelag får i brev 8. juni melding om vedtak: ”Fylkesmannen i Møre og Romsdal løyver inntil kr 89.750 i tilskot til husdyrgjødselprosjektet: Evaluering av tilskotsordning til spreing av all husdyrgjødsel vår/vekstsasjonen (RMP)”.

Arbeidet skal være avsluttet og sluttrapport med rekneskap innsendt til Fylkesmannen innen 1. oktober 2016.

På styremøtet orienterte Rose Bergslid om saka, og styret kom med kommentarer og spørsmål. Aktuelt å bruke fylkesstyret som referansegruppe for spørsmålene som skal utarbeides og sendes ut.

8.4 Løsdriftskravet 2024 – høringsnotat til fylkeslaga

Vedlegg: Høringsnotat datert 24. august

Fylkeskontoret mottok 27. august høringsnotatet. Høringsfrist for fylkeslaga er 15. november.

Høringsnotatet er lagt opp som en konsekvensutredning basert på ulike alternativer for fjøs- og avdråttutvikling. Norges Bondelag ønsker en bred høring av temaet i organisasjonen. Med bakgrunn i konsekvensutredningen bes det om innspill til mulige løsninger på hvilke forhold som må vektlegges for at vi skal opprettholde produksjonsfordelingen i melkeproduksjonen, i, og etter omleggingsfasen.

På styremøtet var det en foreløpig gjennomgang av høringsnotatet, og drøfting av innspill og synspunkter som administrasjonen tar med i utarbeiding av fylkeslagets uttale. Styremøtet 2. oktober vedtar fylkeslagets endelige uttale.

8.4. Mosjon og beiting på tre melkeproduksjonsbruk i Møre og Romsdal

Vedlegg: Notat sendt fylkesstyret på e-post 18. juni (Papirkopi kan kopieres til styremedlemmeir som ber om det).

Notatet om mosjonskrav ble 18. juni oversendt for vurdering til fagansvarlig for dyrevelferd i Mattilsynet regionalt. Fylkeskontoret har pr 9. september ikke mottatt svar frå Mattilsynet.

Notatet skisserer løsninger for hvordan 3 ulike melkeprodusenter i Møre og Romsdal ønsker å tilpasse seg mosjons-/beitekravet. Møre og Romsdal Bondelag ber Mattilsynet om å vurdere sakene enkeltvis og melde tilbake om de skisserte løsningene er innenfor det som Mattilsynet kan akseptere. Viss ikke, er vi innstilt på å justere til vi blir enige. Tanken er at disse 3 enkelt-sakene kan avklare noen enkeltspørsmål og hjelpe alle parter i den krevende prosessen vi står midt oppi.

Bakgrunn: For å avklare nærmere om mulighetsrommet arrangerte Møre og Romsdal Bondelag et arbeidsmøte mellom produsenter og Mattilsynet i Ålesund fredag 17. april d.å. Møtet ble lagt opp som en workshop, der vi tok utgangspunkt i gårdsdrifta til noen enkeltbønder og diskuterte oss fram til praktiske løsninger som innebærer at mosjonskravet innfris. Gårdspresentasjonene i notatet er en forlengelse av det som ble gjennomgått på dette møtet. Det satses på enkle og rimelige løsninger i første omgang, så får en heller justere viss det blir nødvendig. Det er en del nye erfaringer som må høstes.

8.5 Faste utvalg i Norges Bondelag 2015/2016

På styremøtet 1. juni foreslo styret kandidater fra Møre og Romsdal: Audun Skjervøy, Norddal, til grøntutvalget, og Gunnhild Overvoll, Stranda, til miljø og kvalitetsutvalget.

Styret i Norges Bondelag oppnevnte på styremøtet 19. august nye medlemmer til Grøntutvalget, Kornutvalget, Miljø og kvalitetsutvalget og IPT-utvalget, men ingen frå Møre og Romsdal ble med i utvalgene.

8.6. Kartlegging og verdsetting av friluftsområder

På bakgrunn av drøftingene i referatsak 8.6 i styremøte i Møre og Romsdal Bondelag 1. juni er følgende brev sendt 10. august til næringspolitisk avdeling i Norges Bondelag:

Kartlegging og verdsetting av friluftsområder

Det er et nasjonalt mål at flest mulig kommuner skal ha kartlagt og verdsatt sine friluftsområder innen 2018. Miljødirektoratets veileder M98 – 2013 legger føringene for arbeidet.

Surnadal kommune er i gang, men underveis i prosessen har det kommet sterk kritikk fra Surnadal Bondelag. Det skyldes manglende involvering av grunneierne. Blant annet skriver lokallagsleder Sivert Mausset i en e-post til kommunen:

Vi mener denne saken absolutt krever en bredere gjennomgang enn det som kommunen her har lagt opp til. Vi krever at kommunen

- 1) Sender ut saken på ny høring, som inkluderer begge bondelagene, skoglag og andre grunneierlag.*
- 2) Vi vil videre anbefale at kommunen opplyser også hver enkelt berørte grunneier om arbeidet, samt at disse gis anledning til å komme med høringsuttalelse.*
- 3) Kommunen bør også innkalle til et åpent informasjonsmøte for å belyse saken bedre, eventuelt sende ut et informasjonsskriv til alle høringsinstanser og aktuelle grunneiere. Kommunen må opplyse hvilke kriterier som er lagt til grunn, og hvilke regulatoriske/juridiske konsekvenser en slik kartlegging og verdsetting vil ha.*

Til sitt forsvar viste Surnadal kommune til Miljødirektoratets veileder og at prosessen er gjennomført i tråd med den. Veilederen krever ikke at grunneier- og næringsorganisasjonene innen jord- og skogbruk skal involveres. Den bare tilrår. Og derfor har kommunen formelt sett sitt på det tørre. Allikevel valgte Surnadal kommune å ta kritikken på alvor. Grunneierne ble innkalt på informasjonsmøte og lokalt bondelag er nå direkte involvert i kartleggingsprosessen, samt at høringsfristen er utsett.

Erfaringene fra Surnadal tilsier at grunneierinvolveringen må være tydeligere formulert i veilederen. Derfor ber vi Norges Bondelag vurdere å ta saken opp med Miljødirektoratet.

Med hilsen Arnar Lyche, Organisasjonssjef

8.7 Arbeidsgruppe om melkesamdrifter

Fylkeslaget sendte 5. juni følgende brev til Norges Bondelag. Saka ble også tatt opp i generaldebatten på årsmøtet i Norges Bondelag på Lillehammer i juni:

Arbeidsgruppe om melkesamdrifter

Styret i Møre og Romsdal Bondelag oppfordrer Norges Bondelag til å nedsette ei arbeidsgruppe som ser nærmere på samdrifter i melkeproduksjonen. Bakgrunn for vårt innspill er gjentatte henvendelser fra samdriftsbønder i vårt fylke som er misfornøyd med Bondelagets innsats. Og det toppet seg nå i vår. Møre og Romsdal Bondelag kom med følgende innspill foran årets jordbruksforhandlinger:

”Samdrift er et arbeidsfelleskap av bønder og ble startet med bakgrunn i et ønske om stabil avløserfunksjon og mer ordnet fritid for melkebonden, samt intern sikkerhet ved sykdom. Krav om dokumentasjon av avløserutgifter, betyr i praksis at samdriftsmedlemmer ikke lenger kan avløse hverandre, men må leie inn ekstern avløser. En direkte inntektsnedgang på kr 73 000 for hver samdrift. Krav om dokumentasjon av utgifter til avløser må, slik som tidligere, kun gjelde for enkeltmannsforetak.”

Vi har hørt at saken ble vurdert av forhandlingsutvalget, men prioritert bort. Det har vekket stor misnøye blant våre samdriftsbønder at dokumentasjonskravet i forbindelse med avløsning ikke ble foreslått fjernet i kravdokumentet. Videre har endring i regler om driftsfelleskap vært et hett tema. Vi har enkeltbønder som driver med sau på utsiden av melkesamdrifta, hvor dette har gitt seg uheldig utslag.

Ved å sette ned ei arbeidsgruppe som ser på alle sider rundt samdrifter, tar Bondelaget samdriftsbøndene på alvor. Samtidig vil det være avklarende og bevisstgjørende for samdriftenes rolle framover.

SAK 27/2015: Fylkesstyremedlemmers deltakelse på lokallagsårsmøtene

Vedlegg: Oversikt over besøk på årsmøtet i lokale Bondelag 2011, 2012, 2013 og 2014

Vedtak: Styremedlemmer og tilsette ved kontoret deltar på årsmøtene. Styret har fordelt deltakelse i lokallagene i samsvar med vedlagte liste oppsatt på styremøtet.

Lokale årsmøter er en viktig øvingsarena for fylkesstyremedlemmene, og en viktig arena for meningsutveksling mellom medlemmer og signal fra lokallaga inn til fylkesstyret. Styret ser på medlemspleie som viktig. Flere lag kan gjerne slå seg sammen om å holde fagmøte/årsmøte.

Saksutredning:

Årsmøtene i lokale Bondelag skal holdes i perioden 1. – 31. oktober.

I 2013 var første gang styret i M&R Bondelag fordelte fylkesstyremedlemmene for deltakelse i alle lokallagsårsmøtene. Styret ble fordelt og prioritert på lokallag hvor de ikke hadde vært på besøk tidligere. Vellykket praksis, men økte kostnader ved deltakelse på mange årsmøter.

Fylkeslaget deltok i 2013 på 39 møter og møtte 42 lokallag (det vanlige var 20-25 årsmøter).

I 2014 deltok fylkeslaget på 37 møter og møtte 38 lokallag.

Erfaringene fra de siste års årsmøter er bl.a:

- *God stemning på møtene, og imponerende godt oppmøte i noen årsmøter.*
- *Mange velfungerende lokallag.*
- *Årsmeldingene viser mange gode og varierende aktiviteter gjennom året.*
- *Ulik diskusjonslyst, mange aktive deltakere, men også mange stille forsamlinger.*
- *Få kvinner møter på årsmøtene.*
- *Når fylkesstyret er fordelt på forhånd "trigger" det lokallagene til å holde årsmøte i rett tid.*
- *Også fylkestyrets medlemmer blir "skjerpet" i møtet med lokallagsårsmøtene.*
- *Flere lag kan forbedre seg m.h.t. møteledelse/avvikling av årsmøtet.*

På styremøtet ble fylkesstyremedlemmene og ansatte ved kontoret fordelt for deltakelse i lokallagsårsmøtene. Denne lista sendes lokallagene umiddelbart etter styremøtet.

Meldingsskjema om valg, rapport lokallagsarbeid og aktivitetsmidler, forslag på innkalling og sakliste til årsmøte, adresseetiketter og medlemslister er sammen med navneliste over søknader produksjonslister sendt lagene.

Lokallagene tar direkte kontakt med oppsatt styremedlem/ansatt og avtaler tid for årsmøtet i oktober. Lokallagene får frist til 28. september til å fastsette endelig dato, og melde fra til fylkeskontoret om tid og sted for årsmøtet.

På styremøtet 2. oktober er det gjennomgang av aktuelle tema og ferdigstilling av plansjer som kan brukes i foredrag på årsmøtene.

Styret kom med innspill til tema de mener det bør lages plansjer på.

Situasjonen i lokallagene:

Geiranger Bondelag er i august i år slått sammen med Eidsdal og Norddal Bondelag.

Vi bør i høst få ei endelig avklaring på om **Tingvoll og Straumsnes** skal slå seg sammen. Tingvoll ønsker sammenslåing, og har ikke vært aktiv siste år, kun hatt et "sovende" styre. Straumsnes må avklare om de vil ha sammenslåing.

Follestaddalen Bondelag ønsket ifjor sammenslåing med Hjørungfjord BL, men ikke avklart.

Sande Bondelag har kun "sovende" leder og ingen aktivitet. De ønsker sammenslåing med Vanylven og Syvde Bondelag, men sammenslåing er ikke gjennomført ennå.

SAK 28/2015: Evaluering av markedsbalansering i jordbruket

Vedlegg: Høringsnotat fra Norges Bondelag om Markedsbalanseringsutvalget

Hele rapporten på 108 sider ligger på departementets hjemmeside her:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---evaluering-av-markedsbalansering-i-jordbruket/id2426000/>

Vedtak:

Møre og Romsdal Bondelag vil på det sterkeste fraråde både avviklingsalternativet og bransjealternativet. På grunn av økt risiko vil det legges en tung demper på bøndenes investeringsvilje. Møre og Romsdal, med sin topografi, vil bli ekstra sterkt rammet hvis slike tiltak settes i verk. Vi har tro på at dagens ordning med fordel kan forbedres og stiller oss derfor bak forenklingforslaget.

Saksutredning:

Et utvalg oppnevnt av Landbruks- og matdepartementet har hatt oppdraget med og:

«gjennomgå dagens system for regulering av råvaremarkedene i jordbruket og legge fram forslag til alternative måter å legge til rette for markedsbalansering på. Formålet med gjennomgangen er å legge til rette for økt konkurranse og bedre ressursutnyttelse i verdikjeden sett under ett.»

Utvalget, ledet av prof. Erling Hjelmeng, overleverte sin rapport 23. juni.

Departementet har nå sendt rapporten «Evaluering av markedsbalansering i jordbruket» på høring. Norges Bondelag skal avgi høringssvar. Fylkeslagene gir sine innspill til Norges Bondelag innen 11. september.

Flertallet i Stortingets næringskomite har i en merknad sagt at rapporten skal følges opp i den varslede stortingsmeldingen om landbrukspolitikken.

Jordbruksavtalen fastsetter målpris for melk, svin og korn, og for storfe, sau/lam, egg at det skal kunne tas ut en planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE). Tine, Nortura og Norske Felleskjøp er markedsregulatorer for produktene nevnt over. Det er markedsregulator som gjennomfører tiltakene for å balansere markedet etter regelverk fastsatt av Omsetningsrådet. Kostnadene ved tiltak dekkes over innsamlet omsetningsavgift.

Utvalgets konklusjoner

«Utvalget mener at markedsbalanseringen bidrar til å realisere formålet om uttak av målpris/PGE, økt prisstabilitet og sikker avsetning for primærprodusentene.»

Utvalget har vurdert 4 alternativer. Alternativet der all myndighet overføres fra dagens markedsregulatorer (landbrukssamvirkene) til Landbruksdirektoratet er det ingen som støtter. Det er betydelige utfordringer knyttet til hvorvidt en slik løsning vil kunne være i tråd med Norges WTO-forpliktelser.

Bransjealternativet

Dette alternativet har som intensjon å videreføre jordbruksavtalens priser og en form for markedsbalansering, men en ønsker om å fjerne samvirkenes rolle som markedsregulator. Det foreslås i stedet nye bransjevise utvalg (antakelig ett for hver av bransjene/sektorene egg, storfe, svin, sau/lam, melk) under et utvidet Omsetningsråd. Beslutningsmyndighet overføres til disse utvalgene. For eksempel vil utvalget for svin bestå av KLF, Nortura, omsetningsrådets leder, samt minst 2 representanter fra andre ledd i verdikjeden (handel, forbruker), myndigheter eller andre. Jordbrukets flertall i Omsetningsrådet forsvinner i dette alternativet.

Mottaksplikten foreslås avvirket, men en form for avsetningssikkerhet skal videreføres ved anbudsbasert tjenestekjøp. Forslaget innebærer å innføre en ny konkurransepolitisk innrettet forsyningsplikt.

Forslaget støttes av Juul-Hansen (KLF), Volden (Kavli) og Berg-Knutson (Coop).

Avviklingsalternativet

I dette alternativet avvikles priser fastsatt i jordbruksavtalen eller i medhold av jordbruksavtalen (PGE), markedsregulatorrollen, omsetningsavgiften og Omsetningsrådet. I en overgangsperiode foreslås det at Landbruksdirektoratet, etter innstilling fra et bransjeråd, kan fatte bindende vedtak om produksjonsregulering. I unntakstilfeller med alvorlige markedsforstyrrelser skal Landbruksdirektoratet kunne vedta avsetningstiltak og legge disse ut på anbud.

I enkelte områder hvor volum og transportavstander ikke gir rom for kommersielt lønnsomme mottaksanlegg åpnes det for anbudskonkurranse om mottak av varer fra bonde (i regi av Landbruksdirektoratet). Forslaget innebærer en ny prisregulert forsyningsplikt med konkurransepolitisk formål og om nødvendig andre konkurransepolitiske tiltak.

Forslaget støttes av Hjelmeng (utvalgslederen), Staahl Gabrielsen og Gåsland. Vestrum (Forbrukerrådet) støtter intensjonen om overgang til mer markedsbaserte løsninger og fjerning av markedsbalanseringsansvaret fra landbrukssamvirkene, men ønsker at det foretas en konsekvensutredning av virkninger for forbruker før forslaget implementeres.

Forenklingsalternativet

Landbrukets 4 medlemmer i utvalget, Ødegård (Tine), Redse Håskjold (Nortura), Hoff (Småbrukarlaget) og Reistad (Bondelaget) støtter dette alternativet. Det foreslås forenklinger i regelverket, økt forutsigbarhet og åpenhet i beslutninger om reguleringstiltak. Priser i jordbruksavtalen, tiltak for markedsbalansering og Omsetningsrådet videreføres.

Samvirket skal fortsatt ansvar for prisuttak i henhold til jordbruksavtalen og ha rollen som markedsregulator. Beslutningsansvar for iverksetting av markedsreguleringstiltak flyttes til Omsetningsrådet. Det utarbeides klarere rammer for løpende reguleringstiltak.

Det åpnes for bruk av anbud for avsetningstiltak. Mottaksplikten videreføres. Vilåårene tydeliggjøres.

Forsyningsplikten gjelder på råvarenivå og til samme pris som til egen industri.

Fritak for omsetningsavgift for melk og kjøtt som foredles på egen gård. Hensikten er å stimulere mangfold og innovasjon. Avgrenses til gårdens egne råvarer og en tydelig bearbeidingsgrad.

Problemstillinger

Det er ønskelig med konkrete vurderinger av situasjonen og effekter i eget fylke og eventuelle ulike effekter mellom regioner og produksjoner innad i fylket. Konkrete case/eksempler kan være nyttige for å belyse effekter.

Alle markeder har reguleringer. Det er likevel få markeder som har «offentlig fastsatte priser» (jordbruksavtalen) med tilhørende tiltak for å forsøke å oppnå disse prisene. Hva er begrunnelsen for at det eventuelt fortsatt bør være slik/ikke være slik for (enkelte) jordbruksråvarer?

Utvalget slår fast at mottaksplikten er en forutsetning for landbruk i hele landet. Hvilke effekter kan den ha for bonden dersom mottaksplikten fjernes? Ser man i fylkeslaget ulike utslag geografisk eller for ulike produksjoner, eventuelt effekter på valg av hvor bonden velger å selge råvarene?

Markedsbalansering er et tiltak for å redusere bondens risiko for pris og avsetning. Hvilke effekter kan man likevel se for seg at en avvikling vil ha på industri-, handelsledd etc?

Gitt at man beholder priser hjemlet i jordbruksavtalen og virkemidler for å balansere markedene for jordbruksråvarer hvilke forenklinger og eller forbedringer bør gjøres i ordningene? Har man i fylkeslaget innvendinger til forslagene til endringer som er framsatt av landbrukets representanter i «Forenklingalternativet» eller forslag til forenklinger/forbedringer som er utelatt i dette forslaget?

Vurderinger:

Møre og Romsdal Bondelag har fokus på jordressursene. I vårt fylke er denne godt spredt fra de innerste fjellbygder og daler til øyene ute på kysten. Fjorder og fjell er fysiske skiller mellom bygdene og teigene er ofte små og til dels bratte. Dette gjør at produksjonen mange steder blir spesielt arbeidsintensiv. I tillegg har vi store utmarksressurser som mange steder er dårlig utnyttet. For at våre arealer/ressurser skal brukes til matproduksjon må det være mulig å hente en næringsmessig økonomisk gevinst for dette arbeidet.

Landbruk er en langsiktig næring der det er tradisjon for å tenke i generasjonsintervall. Investeringer i kostbart driftsapparat krever økonomisk forutsigbarhet i lang tid framover. Ved å avregulere landbruket og la markeds- og kapitalkreftene få friere spillerom, vil bonden som har satt seg i stor gjeld bli taperen. Det viser erfaringer fra våre naboland. Når bonden avvikler drifta går arealene ut av produksjon. Dette er allerede en tydelig utvikling i Møre og Romsdal. I siste tiårsperiode er jordbruksarealet i Møre og Romsdal redusert med ca 10 prosent. Det vil si ca 70 000 dekar. Stikk i strid med nasjonale målsettinger som blant sier at arealressursene over hele landet skal tas i bruk, og at kulturlandskapet skal bevares. Og fjerning av mottakplikt og prisregulering vil utvilsomt forsterke denne effekten.

SAK 29/2015: Prioriterte saker og oppfølging av valget

Vedlegg: Prioriterte saker 2015/2016 vedtatt av styret i Norges Bondelag 19. august 2015

Vedtak: Fylkeslaget sender informasjon om aktuelle saker fra næringa til alle ordførere, varaordførere og kommunestyremedlemmer, og til alle i fylkestinget. Lokallagene oppfordres til å drive påvirkningsarbeid overfor politikerne og invitere seg selv til de nye kommunestyrene. Fylkeslaget arrangerer seminar om konsesjonsloven for politikere i november/desember.

Saksutredning:

Styret i Norges Bondelag behandlet 19. august 2015 prioriterte saker for arbeidsåret 2015-2016. **Se vedlegg.** Prioriteringene gjelder for alle ledd i organisasjonen og skal være med som grunnlag for arbeidsplaner i lokallag og fylkeslag.

Lokallag og fylkeslag er viktige for påvirkningsarbeidet av disse prioriterte sakene mot politiske miljøer i kommunene og fylkene.

Arealspørsmål/jordvern og andre forvaltningssaker avgjøres lokalt. Fylkeskommunene sender årlige innspill til jordbruksforhandlingene. Politisk makt lokalt og i fylke kan derfor ha stor betydning i mange landbrukssaker.

Politisk press ”nedenfra” i partiene er en del av Bondelagets strategi for å påvirke landbrukspolitikken nasjonalt. Lokalpolitikeres kunnskaper om landbrukets betydning og holdning til landbruk er avgjørende for å lykkes med denne strategien.

Etter kommune- og fylkestingsvalget 14. september 2015 kommer det inn mange nye i de 36 kommunestyrene i fylket, og blant de 47 medlemmene av fylkestinget. Det blir også mange nye ordførere, varaordførere og formannskapsmedlemmer for perioden 2015-2019.

Hvordan møter vi de nye i kommunestyre og fylkesting? Hva kan vi gjøre for å bygge kunnskap og nettverk hos disse? Hvordan klare å engasjere lokallaga til å ta kontakt og møte disse?

Valgkampen har så langt vært preget av nasjonale saker og nasjonale politikere på rundturer. Lokale saker har i varierende grad vært framtrædende. Det har vært lite om landbruk i media.

Fylkeslaget har ved tidligere valg sendt fylkesbrosjyre og brev med viktige saker i landbruket til listetopper i alle partier i alle kommuner – godt over 300 brev gikk ut i 2011.

I år valgte vi ikke å sende ut dette, da vi mener mye informasjon om temaet hentes fra nettet.

Alle lokallag i Bondelaget fikk i august tilsendt brosjyra ”Vi må ta vare på matjorda” – om jordvern og eiendomspolitikk. Noen lokallag har kanskje sendt denne videre til lokalpolitikere.

Aktuelle tiltak som kan gjennomføres av fylkeslaget og av lokallagene:

- Fylkeslaget sender etter konstitueringen i høst brev til alle ordførerne, varaordførere og formannskapsmedlemmer i kommunene og til alle i fylkestinget for kommende 4-årsperiode med informasjon om aktuelle saker fra næringa, sammen med fylkesbrosjyre, brosjyre om jordvern og eiendomspolitikk, og kommunebrosjyre for den enkelte.
- Kontakt med politiske partier etter valget: Invitere fylkespolitikere/politiske partier til skoletime om landbruket. Plukke ut bønder/gardar som kan ta imot besøk.
- Vurdere besøk i det nye fylkestinget eller fylkesutvalget i løpet av vinteren/våren 2015/2016. Arrangere tur/gårdsbesøk/matsservering for fylkestinget?
- Lokallagene kan vurdere tur/gårdsbesøk/matsservering med nytt kommunestyre
- Lokallagene kan vurdere eget møte med ny ordfører etter valget, der hele lokallagsstyret møter ordføreren. Tema kan være: Landbrukets betydning i kommunen. Hvordan få til økt matproduksjon?

Kommentarer i styret:

- Lokallagene i Bondelaget bør invitere seg selv til kommunestyrene.
- Heller personlig møte i kommunestyret enn å sende ut brosjyrer i brev eller e-post.
- Invitere kommunepolitikere på gårdsbesøk.
- Lage plansje om politikerarbeidet til årsmøterunden.
- Fylkeslaget bør vurdere å arrangere dagsseminar for politikere i november/desember om konsesjonsloven. Bruke advokat Erlend Stabell Daling i Norges Bondelag som kursholder.
- Beredskap blir alltid tatt opp i nye kommunestyre, men mat blir aldri nevnt. Få lokallagene til å fokusere på mat og beredskap i sin kommune.

SAK 30/2015: Fra fjord og jord til bord – søknad fra Klippfiskakademiet

Vedlegg: Søknad om støtte til hovedprosjektet ”Fra fjord og jord til bord”
Info-skriv til skoler og barnehager (nye tverrfaglige formidlingstilbud)
Saksframlegg til fylkeskommunens nærings- og miljøutvalg

Klippfiskakademiet har også oversendt sluttrapport på 17 sider om ”forprosjekt fisk og tradisjonsmat til barn og unge”. Denne var ikke vedlagt til styret.

Vedtak:

Bondelaget er en kontingentorganisasjon, og har ikke økonomiske midler som kan brukes til å støtte denne typen prosjekt.

Styret i M&R Bondelag er positiv til prosjektet, og ser verdien og nytten av et tverrfaglig formidlings- og undervisningsprosjekt til førskolebarn, barne- og ungdomsskolen, videregående skole m.fl.

M&R Bondelag er innstilt på samarbeid om kurs, markedsføring m.m. dersom Klippfiskakademiet ønsker det.

Votering:

Flertallet i styret på 4 støttet innstilling til vedtak fra administrasjonen.

Anne Katrine Jensen foreslo at M&R Bondelag støtter prosjektet økonomisk, og at fylkeslaget oppfordrer til kronerulling i lokallagene. Forslaget fra Anne Katrine Jensen fikk 1 stemme.

Saksutredning:

Fylkeslaget mottok på e-post 13. august følgende søknad fra Klippfiskakademiet:

Fra høsten av starter Klippfiskakademiet med *praktisk* undervisning til barnehager og skoler i *hele* Møre og Romsdal fylke - om mattradisjonene våre og råvarene våre; om kjøtt og fisk, melk og ost, grønnsaker, bær og kjøtt. Dette for å være med å forme den oppvoksende generasjonen, slik at mattradisjonene våre videreføres og at fremtidens forbrukere velger lokale og bærekraftige råvarer. Langsiktig tenker vi også at noen av fremtidens voksne velger seg et yrke innen matproduksjon, og forblir i fylket vårt.

Vi trenger din støtte for å realisere visjonen vår og ivareta vårt felles ansvar for fremtiden! -Din støtte utløser offentlig støtte. Uten støtte fra det private, ingen offentlig støtte.

Bli med på spleiselaget og bidra med 10-100 000,- kr. alt etter størrelsen på bedriften. Vedlagt følger formell søknad om støtte fra dere, prosjektrapport fra ett års forarbeid og planlegging samt en oversikt som viser hva vil tilbyr de unge å oppleve og lære av oss.

Ditt bidrag og samarbeid vil om ønskelig vise igjen på nettsidene våre samt informasjonsmaterieell som deles ut.

Med vennlig hilsen **Mette Marie Scott-Dahl**/ Prosjektleder «Barn og Unge»

Søknaden til Bondelaget er stilet til både Møre og Romsdal Bondelag og Norges Bondelag. I samtale med Norges Bondelag har fylkeskontoret fått forståelse for at det bør være fylkeslagene som tar stilling til slike søknader av regional karakter.

I søknaden går det ikke konkret fram eksakt beløp det søkes støtte om, de ber om at vi blir med på spleiselaget og bidrar med 10-100 000,- kr. alt etter størrelsen på bedriften. Men i saksframlegget til møtet i nærings- og miljøutvalget i fylkeskommunen 1. september finner vi finansieringsplan. Her er Norges Bondelag oppført med kr 25.000 både i 2015, 2016 og 2017.

SAK 31/2015: Den Norske Matfestivalen – evaluering av Bondelagets arbeid og engasjement

Vedtak: Styret ønsker å arrangere fagdager neste år i samarbeid med andre organisasjoner. Styret mener fylkeslaget bør ha aktiviteter under festivalen i samarbeid med lokallagene med fokus på barn og unge, familier. Fylkeslaget tar initiativ til arbeidsmøte med ledelsen i festivalen før jul.

Saksutredning:

Møre og Romsdal Bondelag er aksjonær og medeier i Den Norske Matfestivalen i Ålesund. Styremedlem i M&R Bondelag, Anne Katrine Jensen, ble i mars i år valgt til nytt styremedlem i Matfestivalen.

Tidligere år har fylkeslaget vært representert i styret med bl.a. Arne Rekkedal, Birgit Oline Kjerstad og Jørgen Holte.

M&R Bondelag har de siste 10-15 årene i varierende grad vært engasjert med aktiviteter under festivalen. Store deler av 1990-tallet og langt ut på 2000-tallet var Bondelaget ansvarlig for dyr, hopping i høyet og andre aktiviteter i gågata "Bønder til togs", og da med egen Bondelagsstand under festivalen. Dette var en dags arrangement under åpninga av festivalen.

I år har vi ikke vært tilstede under festivalen, men Anne Katrine Jensen har deltatt i Ålesund for andre organisasjoner.

Det er flere år siden Bondelaget hadde egen stand på Matfestivalen. Men Bondelaget har opp gjennom årene deltatt på aktuelle seminarer, bl.a. Dagligvaredagen.

I 2014 hadde vi fylkesstyremøte under festivalen i Ålesund, og var medarrangør av seminaret matkultur og reiseliv.

I 2013 stilte M&R Bondelag opp med eget arrangement på hovedscena i Sparebanken Møre Arena (tidl. Sunnmørshallen). I et to-timers program "om vårt daglige brød" ble det framført musikk og underholdning, faglige og historiske innslag og politisk debatt.

Årets program 2015 var lite faglig rettet mot primærleddet og vår næring – **jfr vedl. program.**

På styremøtet var det diskusjon om hvordan vi skal bruke rollen vår som eier av Matfestivalen.

- Kan det være aktuelt i 2016 å arrangere egen fagdag for næringsmiddelindustrien og primærleddet?
- Eller skal vi satse på andre aktiviteter? Stand i gata?

Kommentarer i styret:

- Sett fra landbruket sin side har festivalen tapt seg som fagarena, og mer blitt en publikumsfestival. Blitt mer regional festival enn nasjonal festival.
- Aksjonærene er lite deltakende med innspill til festivalen.
- Festivalstyret arbeider med å høre hva aksjonærene vil med festivalen. Nedslagsfelt?
- Kommunikasjonen med Bondens Marked feilet i år.
- Bondelagets engasjement bør knyttes til dyr og barne- og familieaktiviteter med mer
- Bondelaget drive påvirkningsarbeid og alliansebygging under festivalen.
- Fylkeslaget bør vurdere å arrangere eget fagseminar neste år.
- Bondelaget som eier må kunne sette sitt preg på arrangementet.
- AU i Bondelaget bør ha arbeidsmøte med ledelsen i festivalen før jul.
- Bondelagskokken bør være på programmet neste år.

SAK 32/2015: Fylkeslagets økonomi – rapport pr 8. sept. 2015

Vedlegg:

Regnskap mot budsjett pr 8. september 2015

Vedtak:

Framlagt økonomirapport med kommentarer tas til orientering.

Saksutredning:

Det var orientering i styremøtet om regnskapsrapport september 2015